

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen – En ny huvudregel, SOU 2023:69

Mot bakgrund av de intressen som Åklagarmyndigheten har att bevaka lämnas följande yttrande.

Sammanfattning: Åklagarmyndigheten instämmer i allt väsentligt i de överväganden och förslag som redovisas i betänkandet. Förslagen möter angelägna behov om ytterligare information till brottsbekämpningen.

7 En ny lag om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna

Åklagarmyndigheten instämmer i och understryker behovet av ett bättre informationsflöde till de brottsbekämpande myndigheterna. Vi delar utredningens bedömning (avsnitt 7.1) att det kräver förändringar i lagstiftningen.

Vi ställer oss också helt bakom bedömningen (avsnitt 7.2) att konstruktionen med en uppgiftsskyldighet har väsentligt bättre möjligheter att åstadkomma den önskade förändringen än vad en sekretessbrytande bestämmelse i OSL kan förväntas ha.

7.3 Utformningen av lagen

När det gäller utformningen av lagen välkomnar vi det grundläggande anslaget att lagen ska ge stöd för ett rutinmässigt utlämnande av uppgifter. Det framstår också som naturligt att koppla skyldigheten till ett konstaterat eller antaget behov av uppgiften i den brottsbekämpande verksamheten, liksom att det är den brottsbekämpande myndigheten som gör bedömningen av behovet i alla de fall där det är dessa myndigheter som ber om uppgiften. I betänkandet (s. 217 och 747) finns en skrivning som antyder att det är den utlämnande myndigheten som närmare avgör vilka specifika uppgifter som brottsbekämpningen kan anses ha behov av. Den skrivningen riskerar att övertolkas och kan behöva utvecklas i den fortsatta beredningen.

På de skäl som utredningen anför är det angeläget, som föreslås, att behovet inte enbart knyts till behovet att förebygga och förhindra brott, utan även till att utreda och lagföra brott.

Av särskild vikt är utredningens ståndpunkt att skyldigheten att lämna ut uppgift som utgångspunkt också ska föreligga utan en föregående begäran.

Som vi återkommer till nedan har vi förståelse för att intresseavvägningen vid lagstiftning är särskild svår när det gäller uppgifter från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården. Även om de verksamheterna ofta rymmer information som kunde vara av särskilt värde för brottsbekämpningen är det givet att dessa sektorer kräver särskilda överväganden.

8 En uppgiftsskyldighet avseende kontaktuppgifter

8.3 En uppgiftsskyldighet avseende kontaktuppgifter

Åklagarmyndigheten instämmer i de överväganden som leder utredningen till förslaget om en uppgiftsskyldighet för kontaktuppgifter och som inte begränsas av sekretess inom socialtjänsten eller inom hälso- och sjukvården.

Inte heller reser vi några invändningar mot att – som föreslås i 4 § sista stycket i lagen – i exceptionella fall intresset av sekretess ges företräde framför brottsbekämpningen. Däremot framstår den språkliga konstruktionen – kombinationen av ”synnerliga skäl” och intresseövervikt – som ovanlig och inte invändningsfri i det att det framstår som om prövningen ska ske i två steg trots att det inte är avsett.

9 En uppgiftsskyldighet för vissa statliga myndigheter

I betänkandet (avsnitt 9.6.16) redovisas utförligt skälen för att Skatteverkets icke brottskämpande verksamheter bör åläggas en skyldighet att lämna uppgifter till brottsbekämpningen. Vi instämmer i dem och i slutsatsen. Däremot saknar vi motsvarande genomgång vad gäller de verksamhetsdelar vid Tullverket som inte har ett brottskämpande uppdrag. Såvitt vi kan bedöma kunde det vara lämpligt att även Tullverket omfattades av uppgiftsskyldigheten.

9.7 Det bör framgå av lag vilka myndigheter som omfattas av uppgiftsskyldigheten

Utredningen redovisar (avsnitt 9.7) goda argument för att de myndigheter som omfattas av uppgiftsskyldigheten ska regleras i lag. Det kan noteras att i lagrådsremissen ”En ny lag om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet”, vilken baseras på departementspromemorian Ds 2022:13, har man istället valt att reglera berörda myndigheter genom förordning. Åklagarmyndigheten konstaterar att det vore önskvärt om lagstiftningen på området följer en enhetlig linje angående struktur.

12 Ett utökat uppgiftslämnande från socialtjänsten

12.7 Våra överväganden

Samhällsutvecklingen har gjort det tydligt att brottsbekämpningen behöver fler uppgifter från socialtjänsten. Som refereras i betänkandet gäller det inte minst intresset av att motverka att unga dras in i kriminalitet. Det är samtidigt viktigt att reglerna och tillämpningen inte får ett sådant innehåll att de som är i behov av socialtjänstens insatser i förlängningen slutar söka sådan hjälp.

Mot bakgrund av de starka motstående intressena har utredningen avstått från att föreslå någon generell uppgiftsskyldighet för socialtjänsten. Inte heller föreslås någon mer allmän uppmjukning av sekretessreglerna på området. Från ett ensidigt brottsbekämpningsperspektiv hade förslag i den riktningen varit välkomna, men från ett bredare samhällsperspektiv är det svårt att resa invändningar mot utredningen för dess intresseavvägningar.

Sammantaget framstår det som rimligt att se vilka effekter som de s.k. riktade justeringarna får innan ytterligare steg tas för en ökad uppgiftsskyldighet.

Dessa riktade justeringar är bland annat förslag som syftar till att utvidga och även förenkla tillämpningen av de sekretessbrytande bestämmelserna i 10 kap. 18 a–c §§ och 21 § OSL. De föreslagna förändringarna är ägnade att ge stöd för ett bredare informationsutlämnande, vilket är välkommet.

Likaså välkommet är förslaget att tydliggöra att regeln i 10 kap. 21 § OSL också träffar osjälvständiga brottsformer av där uppräknade brottstyper.

Än större praktisk betydelse är förslaget till utvidgning av den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 23 § OSL vid misstanke om begångna brott, bland annat så att ett minimistraff om sex månaders fängelse räcker. Som betänkandet redovisar (s. 497 ff.) innebär de sänkta trösklarna att en lång rad brottstyper läggs till listan över brott som bryter sekretessen, låt vara att det fortsatt avser påtagligt allvarlig brottslighet. Det är angeläget att förslaget genomförs.

Utredningen har fångat det behov som Åklagarmyndigheten har pekat på och som avser att klargöra att den sekretessbrytande bestämmelsen också ska vara tillämplig även om det inte finns någon identifierad person som är misstänkt för brottet. Det är, som betänkandet konstaterar och som vi gärna understryker, angeläget att behovet tillgodoses, och de regler och kontrollinstanser som finns utgör garantier för att möjligheten inte överutnyttjas.

15 Särskilt om 10 kap. 24 § OSL

15.2 Våra överväganden

Angående regleringen som återfinns i 10 kap. 24 § OSL har utredningen konstaterat att det finns problem med den praktiska tillämpningen av paragrafen, då rekvisiten ställer tjänstemannen inför svåra bedömningar. Man föreslår därför att den nu gällande påföljdsprognosen tas bort, en förenkling och en utvidgning av paragrafen som är efterfrågad och välkommen.

I överensstämmelse med vad som anförts ovan är Åklagarmyndigheten också mycket positiv till att det inte heller vid tillämpning av 10 kap. 24 § OSL längre ska krävas en identifierad misstänkt person för att en uppgift ska kunna lämnas ut.

Detta yttrande har beslutats av den tillförordnade riksåklagaren Katarina Johansson Welin efter föredragning av kammaråklagaren Kristin Morén. I den slutliga handläggningen av ärendet har också överåklagaren Lennart Guné deltagit.

Katarina Johansson Welin

Kristin Morén

Kopia till
Kommunikationsavdelningen
Rättschefen
Biblioteket